

וְעַל זֶה תִּפְּלוֹת הָעֲנִי מִקְּדִימָה
לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל
תִּפְּלוֹת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׂכָתוֹב
(שם כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקֵּץ עֲנוֹת
עֲנִי וְגו'. בֹּא רָאָה, תִּפְּלָה לְעֲנִי זֹ
תִּפְּלָה שֶׁל יָד, שֶׁהָעֲנִי דְבוּק
בְּעֲנִיּוֹ כְּמִי שְׂאִין לוֹ מַעֲצָמוֹ
כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר, תִּפְּלָה - זֶה מִשָּׁה,
לְעֲנִי - זֶה דָּוִד, כִּי יַעֲטֹף -
כְּשֶׁמִּתְכַּסֶּה הַלְּבָנָה וּמִתְכַּסֶּה
הַשֶּׁמֶשׁ מִמְּנָה, וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף
שִׁיחוֹ - כְּדִי לְהִתְחַבֵּר עִם הַשֶּׁמֶשׁ.
בֹּא רָאָה, הַתִּפְּלָה שֶׁל כָּל בְּנֵי
אָדָם תִּפְּלָה, וּתִפְּלוֹת הָעֲנִי הֵיא
תִּפְּלָה שְׁעוֹמֶדֶת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹבֵרֶת שְׁעָרִים
וּפְתָחִים וְנִכְנְסֶת לְהִתְקַבֵּל לְפָנָיו.
זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה כִּי
יַצַּעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי,
וְכָתוֹב שָׁמַע אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ.
וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ - כְּמִי
שֶׁמִּתְרַעַם עַל דֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּפְּלוֹת
הַצַּדִּיקִים חֲדוּהָ לְכַנְסֶת יִשְׂרָאֵל
לְהִתְעַטֵּר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. מִשּׁוּם זֶה חֲבִיבָה הִיא יוֹתֵר
לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּאֵב לְתִפְּלוֹת
הַצַּדִּיקִים בְּשַׁעֲה שְׁצָרִיף לָהֶם,
מִשּׁוּם שִׁיּוּדְעִים לְרַצּוֹת אֶת
רַבּוֹנָם.

מַה כְּתוּב בַּיַּעֲקֹב? אֱלֹהֵי אָבִי
אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה'
הָאֵמַר אֵלַי שׁוּב וְגו'. הַתְּעַטֵּר
וְנִקְשֵׁר קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד כְּרָאוּי.
אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם לִימִן, וְאֱלֹהֵי
אָבִי יִצְחָק לְשְׂמָאל. הָאֵמַר אֵלַי -
כָּאֵן תִּלָּה הַדְּבָר לְהִתְעַטֵּר
לְמִקּוּמוֹ בִּינְיָהֶם. שׁוּב לְאַרְצֶךָ
וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ.

קִמְנַתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים. לְמַה הָיָה
צָרִיף זֶה עִם זֶה? אֵלָּא, אָמַר

וְעַל דָּא צְלוֹתָא דְעֲנִי אֶקְדִימַת קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מִכָּל צְלוֹתִין דְעֵלְמָא, בְּגִין
דְכְּתִיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקֵּץ עֲנוֹת
עֲנִי וְגו'. תָּא חֲזִי, תִּפְּלָה לְעֲנִי, דָּא תִּפְּלָה שֶׁל
יָד. דְעֲנִי אֶתְדַבֵּק בְּמִסְפְּנוּתֵיהָ, כְּמֵאֵן דְלִית
לֵיהּ מַגְרָמִיָּה כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר תִּפְּלָה דָּא מִשָּׁה. לְעֲנִי דָּא דָּוִד. כִּי
יַעֲטֹף, כִּד אֶתְכַפֵּיָא סִיְהָרָא וְאֶתְכַפֵּי
שְׂמָשָׁא מִינָהּ. וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, בְּגִין
לְאַתְחַפְּרָא בְּהַדִּי שְׂמָשָׁא.

תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְכָל בְּנֵי נְשָׂא צְלוֹתָא.
וְצְלוֹתָא דְמִסְפְּנָא אִיהִי צְלוֹתָא דְקִיּוּמָא
קָמִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתִבְרַת תְּרַעִין
וּפְתָחִין וְעָאלִת לְאַתְקַבְּלָא קָמִיָּה הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה כִּי יַצַּעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי
חֲנוּן אָנִי, וְכְתִיב שָׁמַע אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ. וְלִפְנֵי
יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, כְּמֵאֵן דְמִתְרַעַם עַל דֵּינּוּי
דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר צְלוֹתְהוֹן דְצַדִּיקֵיָּא
חֲדוּוֹתָא לְכַנְסֶת יִשְׂרָאֵל (דף קסט ט"ו א")
לְאַתְעַטְרָא קָמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כְּף
חֲבִיבָא הוּא יִתִּיר קָמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וּבְגִין כְּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּאֵיב לְצְלוֹתְהוֹן
דְצַדִּיקֵיָּא בְּשַׁעֲתָא דְאַצְטְרִיף לוֹן, בְּגִין דִּידְעִי
לְרַצּוּי לְמֵאֲרִיָּהוֹן.

מַה פְּתִיב בֵּיהּ בַּיַּעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם
וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְיָ הָאוֹמֵר אֵלַי שׁוּב
וְגו', אַעֲטֵר וְאַקְשֵׁר קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד
כְּרָאוּי. אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם לִימִינָא, וְאֱלֹהֵי
אָבִי יִצְחָק לְשְׂמָאלָא. הָאוֹמֵר אֵלַי, הֲכָא תִלָּי
מְלָה לְאַתְעַטְרָא לְאַתְרֵיהּ בִּינְיָהוּ. שׁוּב
לְאַרְצֶךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ:

קִמְנַתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים, אֵמַאי הוּא אַצְטְרִיף

יעקב, אתה הבטחת לי להיטיב עמי, ואני ידעתי שכל מעשיך כלם הם על תנאי, הרי אני אין בי זכות, שהרי קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. וכל מה שעשית לי עד היום, לא בשביל זכותי הנה, אלא בגללך הוא שעשית לי. ואותו טוב ואמת בגללך היו, שהרי פשעברתי בתחלה, שהייתי הולך מלפני עשו, יחיד עברתי את אותו נהר, ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשו עובר אותו בשני מחנות, הם שני המחנות שחלק.

עד כאן סודו השבח של רבנו. מכאן ולהבא בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שך עשה יעקב - בתחלה סדר שבחיו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרף לה.

זהו שכתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני אם על בנים. מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהרי הצלתני מלבן - מיד אחי. ואם תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים - מיד עשו. מה הטעם? בשביל לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני למה אצטרף? כי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני. כדי להודיע דבר למעלה ולפרשו כראוי, ולא יסתיר הדבר.

ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מה זה ואתה? כמו שנאמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. אף כאן ואתה אמרת.

האי עם האי. אלא אמר יעקב את אבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא דכל עובדך בלהו על תנאי. הא אנא לית בי זכותא דהא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו בגין זכותאי הוה אלא בגינך הוא דעבדת לי, והווא טיבו וקשוט בגינך הוה. דהא כד עברנא בקדמיתא דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידאי עברנא ליה ללהווא נהרא, ואנת עבדית עמי טיבו וקשוט. והא אנא השתא מעבר ליה בתרי משיריין, אינון תרין משיריין דפליג.

עד הכא סדורא דשבחא דמאריה, מפאן ולהלאה בעא מה דאצטרף ליה. לאחזאה לכל בני עלמא, דאצטרף ליה לבר נש לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא, ולבתר יבעי בעותיה. דהכי עבד יעקב, בקדמיתא סדר שבחא דמריה, ולבתר דסדר שבחא אמר בעותיה דאצטרף ליה.

הרא הוא דכתיב הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבא והפני אם על בנים. מפאן, מאן דצלי צלותיה דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא, ואי תימא דהא שזבת לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרין, מיד עשו. מאי טעמא, בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא אנא אמאי אצטרף, פי ירא אנכי אתו פן יבא והפני. בגין לאשתמודעא מלה לעילא ולפרשא לה כדקא יאות, ולא יסתים מלה:

ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מאי ואתה. כמה דאת אמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם, אוף הכא ואתה אמרת.